

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

22 січня 2025 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 1

18.01.2025 слідчими Державного бюро розслідувань в рамках досудового розслідування у кримінальному провадженні від 22.08.2023 №6202300000000707 було:

А) вручено судді Господарського суду міста Києва Івченку Анатолію Миколайовичу повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 111 Кримінального кодексу України, що за доводами слідства полягає у прийнятті ним рішення від 19.09.2012 у справі №5011-61/11340-2012;

Б) проведено "невідкладні слідчі дії" – обшуки в приміщенні Господарського суду міста Києва (робочому кабінеті судді Івченка А.М.) та за його адресою проживання без відповідної ухвали слідчого судді.

Збори суддів господарського суду міста Києва 20.01.2025 звернулися до Ради суддів України з проханням обговорити зазначену ситуацію і звернутися до уповноважених органів із закликом належним чином відреагувати на зазначену ситуацію.

Відповідно до пунктів 1 та 2 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями №№ 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 та 13.12.1985, незалежність судових органів гарантується державою та закріплюється в конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів та дотримуватися її. Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів та відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукань, тиску, погроз або прямого чи непрямого втручання з будь-якого боку і хоч би з яких причин.

Рекомендація №СМ/Рес(2010)12 Комітету міністрів Ради Європи від 17.11.2010 щодо незалежності, ефективності та обов'язків суддів містить положення про те, що виконавча та законодавча влада повинні гарантувати незалежність суддів і утримуватися від дій, які можуть підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї.

Відповідно до положень статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, метою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи

справедливим судом тільки на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу.

Незалежність судової влади є головною умовою забезпечення верховенства права, ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина, юридичних осіб, інтересів суспільства й держави.

Незалежність і недоторканність суддів гарантуються статтями 126, 129 Конституції України, якими встановлено, що судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону. Законом України "Про судоустрій і статус суддів" визначені умови виконання професійних обов'язків суддів та правові засоби, за допомогою яких забезпечується реалізація конституційних гарантій самостійності судів та незалежності суддів, положення частини третьої статті 6 якого визначають, що втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом.

Саме в аспекті дотримання таких гарантій та принципів незалежності судової влади Конституційним Судом України своїм рішенням №7-р/2020 від 11.06.2020 (справа №1-305/2019(7162/19)) було визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною), статтю 375 Кримінального кодексу України (щодо відповідальності за постановлення суддею (судьями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови) визначаючи, що формулювання диспозиції статті 375 Кодексу допускало можливість зловживання нею при вчиненні органами досудового розслідування дій, що мають наслідком притягнення до кримінальної відповідальності судді лише за факт постановлення ним судового рішення, яке, за суб'єктивним розумінням слідчого, прокурора або будь-якої іншої особи, є "неправосудним" (зокрема, у разі незгоди з цим рішенням).

Європейська Комісія "За демократію через право" (Венеційська Комісія) у Доповіді стосовно незалежності судової влади, схваленій на 82-му пленарному засіданні, яке відбулось 12-13 березня 2010 року, встановлюючи межі "функційного імунітету суддів", визначила його як імунітет від кримінального переслідування за діяння, вчинені під час виконання своїх функційних обов'язків судді, за винятком умисних злочинів, зокрема отримання хабаря (пункт 61).

Відтак, очевидним є, що забезпечення незалежності судової влади насамперед полягає у неможливості переслідування суддів (в першу чергу органами досудового розслідування) за прийняті ними рішення (в т.ч. ті, які не були скасовані у встановленому Законом порядку) з підстав іншого (протилежного) суб'єктивного розуміння слідчого, прокурора або будь-якої іншої особи обставин відповідної справи.

Рішення Господарського суду міста Києва від 19.09.2012 у справі №5011-61/11340-2012 було залишено без змін постановою Київського апеляційного господарського суду від 03.12.2012 та постановою Вищого господарського суду України від 21.01.2013.

Ухвалою Вищого господарського суду України від 20.05.2013 відмовлено у допуску справи до провадження Верховного Суду України.

В рішенні №7-р/2020 від 11.06.2020 Конституційний Суд України констатував, що остаточне судове рішення не може бути переглянуто, крім встановлених процесуальними законами випадків його перегляду відповідним судом, що виключає можливість оцінювати таке рішення слідчим, прокурором при вчиненні ними дій, які мають наслідком притягнення судді до кримінальної відповідальності.

У Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17.11.2010 № CM/Res (2010) 12 зазначено, що "рішення суддів не можуть підлягати будь-якому перегляду поза межами апеляційних процедур, закладених у законодавстві"; "за винятком рішень про амністію, помилування або подібних заходів, виконавча влада та законодавча влада не повинні ухвалювати рішення, що скасовують судові рішення" (§ 16, §17 додатка до Рекомендації).

Отже, для перегляду судового рішення в законі встановлюються відповідні процедури судочинства, які передбачають оскарження судового рішення та надання йому юридичної оцінки компетентним судом. Конституція України не наділяє інші органи державної влади повноваженнями щодо перевірки судового рішення в позасудовому порядку та оцінки його як "неправосудного".

В рішенні №7-р/2020 від 11.06.2020 Конституційний Суд України констатував, що остаточне судове рішення не може бути переглянуто, крім встановлених процесуальними законами випадків його перегляду відповідним судом, що виключає можливість оцінювати таке рішення слідчим, прокурором при вчиненні ними дій, які мають наслідком притягнення судді до кримінальної відповідальності.

У пункті 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 30.06.2009 № 16-рп/2009 (справа щодо конституційності окремих положень Кримінально-процесуального кодексу України) Конституційний Суд України зазначив, що відповідно до положень Конституції України судові рішення є обов'язковими до виконання; обов'язковість рішень суду є однією із основних засад судочинства, яка гарантує ефективне здійснення правосуддя; виконання всіма суб'єктами правовідносин приписів, викладених у рішеннях суду, які набрали законної сили, утворює авторитет держави як правової.

Із рішень Європейського суду з прав людини вбачається, що одним з основних елементів верховенства права є принцип правової певності, який серед іншого передбачає, що рішення суду з будь-якої справи, яке набрало законної сили, не може бути поставлено під сумнів (рішення Європейського суду з прав людини у справах "Совтрансавто-Холдинг" проти України", "Україна-Тюмень" проти України").

У справі "Желтяков проти України" Європейський суд з прав людини зазначив, що право на справедливий розгляд судом, гарантоване пунктом 1 статті 6 Конвенції, повинно тлумачитися в контексті Преамбули Конвенції, яка, серед іншого, проголошує верховенство права як частину спільного спадку Договірних Держав. Одним із основоположних аспектів верховенства права є принцип юридичної визначеності, який, *inter alia*, вимагає, щоб, коли суди остаточно вирішили питання, їхнє рішення не ставилось під сумнів (аналогічна позиція викладена у рішеннях "Брумареску проти Румунії", "Рябих проти Росії").

Інший елемент змісту принципу верховенства права ЄСПЛ розглянув у справі "Христов проти України" (Khristov v. Ukraine, заява № 24465/04) рішення від 19 лютого 2009 року: 34. Принцип юридичної визначеності вимагає поваги до принципу *res judicata* (див. там же, п. 62), тобто поваги до остаточного рішення суду: Згідно з цим принципом жодна сторона не має права вимагати перегляду остаточного та обов'язкового до виконання рішення суду лише з однією метою — домогтися повторного розгляду та винесення нового рішення у справі. Повноваження судів вищого рівня з перегляду мають здійснюватися для виправлення судових помилок і недоліків, а не задля нового розгляду справи. Таку контрольну функцію не слід розглядати як замасковане оскарження, і сама лише ймовірність існування двох думок не може бути підставою для нового розгляду справи.

Відповідно до пунктів 30-33 постанови Великої палати Верховного Суду від 21.11.2018 у справі № 757/43355/16-ц "30. Оскарження діянь суддів (судів) щодо розгляду та вирішення справ, а також оскарження судових рішень поза порядком, передбаченим процесуальним законом, не допускається. Суди та судді не можуть бути відповідачами у справах про оскарження їхніх дій чи бездіяльності під час розгляду інших судових справ, а також про оскарження їх рішень, ухвалених за наслідками розгляду цих справ. 31. Згідно з пунктом 57 Висновку № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів зміст конкретних судових рішень контролюється насамперед за допомогою процедур апеляції або перегляду рішень у національних судах та за допомогою права на звернення до Європейського суду з прав людини. 32. Відповідно до пункту 55 Висновку № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів судові помилки щодо юрисдикції чи процедури судового розгляду, у визначенні чи застосуванні закону, здійсненні оцінки свідчень повинні вирішуватися за допомогою апеляції; інші суддівські порушення, які неможливо виправити в такий спосіб (наприклад надмірне затримання вирішення справи), повинні вирішуватися щонайбільше поданням позову незадоволеної сторони проти держави. 33. Згідно з пунктом 21 Великої хартії суддів (Основоположних принципів), затвердженої Консультативною радою європейських суддів 17 листопада 2010 року, засоби для виправлення суддівських помилок мають бути передбачені відповідною системою апеляційного оскарження."

Відтак, орган досудового розслідування, вказуючи, що рішення (яке набрало законної сили) є незаконним, ставить під сумнів остаточні судові рішення у справі №5011-61/11340-2012, нехтує нормами Конституції України, Закону України "Про судоустрій і статус суддів", Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ігнорує принцип верховенства права та фактично висловлює неповагу до судової влади як складової державної влади.

Згідно зі статтею 48 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" суддя у своїй діяльності щодо здійснення правосуддя є незалежним від будь-якого незаконного впливу, тиску або втручання. Суддя здійснює правосуддя на основі Конституції і законів України, керуючись при цьому принципом верховенства права. Втручання у діяльність судді щодо здійснення правосуддя забороняється і має наслідком відповідальність, установлену законом. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, а також фізичні

і юридичні особи та їх об'єднання зобов'язані поважати незалежність судді і не посягати на неї.

Реалізація зазначених гарантій здійснення правосуддя є необхідною передумовою належного виконання судом своїх конституційних функцій щодо забезпечення дії принципу верховенства права, захисту прав і свобод людини та громадянина, утвердження й забезпечення яких є головним обов'язком держави (статті 3, 8, 55 Конституції України).

Відповідно до правової позиції Конституційного Суду України, висловленої в рішеннях від 01.12.2004 № 19-рп/2004 та від 12.07.2011 № 8-рп/2011, конституційну гарантію суддівської незалежності щодо заборони впливу на суддів у будь-який спосіб треба розуміти як заборону щодо суддів будь-яких дій незалежно від форми їх прояву з боку державних органів, установ та організацій, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб, фізичних та юридичних осіб з метою перешкодити виконанню суддями професійних обов'язків або схилити їх до винесення неправосудного рішення тощо.

Відповідно до статті 234 Кримінального процесуального кодексу України обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Обшук проводиться на підставі ухвали слідчого судді місцевого загального суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – на підставі ухвали слідчого судді Вищого антикорупційного суду.

Відповідно до частини третьої статті 233 Кримінального процесуального кодексу України слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. У такому разі прокурор, слідчий, дізнавач за погодженням із прокурором зобов'язаний невідкладно після здійснення таких дій звернутися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку. Слідчий суддя розглядає таке клопотання згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді. Якщо прокурор відмовиться погодити клопотання слідчого, дізнавача про обшук або слідчий суддя відмовить у задоволенні клопотання про обшук, встановлені внаслідок такого обшуку докази є недопустимими, а отримана інформація підлягає знищенню в порядку, передбаченому статтею 255 цього Кодексу.

Вища рада правосуддя у своїх рішеннях вже сформувала правову позицію, відповідно до якої оцінка відомостей на предмет наявності порушень принципів самостійності та незалежності суддів має здійснюватися з урахуванням законності дій, в тому числі органами досудового розслідування в межах визначених законом прав, за відсутності зловживання наданими правами, з належним документальним оформленням та повноважними суб'єктами.

Отже, Конституція України (частина третя статті 30) та Кримінальний процесуальний кодекс України (частина третя статті 233) передбачають, що слідчий, прокурор мають право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину.

Під "невідкладними випадками" потрібно розуміти лише такі зазначені у частині третій статті 233 Кримінального процесуального кодексу України виключні обставини, які існували на момент проникнення до житла чи іншого володіння особи та унеможливили отримання в порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України, відповідного дозволу слідчого судді.

Небезпечним є проведення обшуку у приміщенні суду у неробочий день (суботу) й в аспекті того, що аналогічне питання у 2015 році вирішувалося із дотриманням судового контролю.

15.06.2015 року у кабінеті судді Івченка А.М. вже проводився обшук у провадженні за вказаними обставинами на підставі ухвали Печерського районного суду міста Києва від 28.05.2015 №757/18526/15-к. Слідчий суддя санкціонувала таку процесуальну дію виключно в частині комп'ютерної техніки та відмовила у наданні дозволу на вилучення мобільних телефонів та коштів.

Невідкладний пошук доказів у приміщенні суду без ухвали слідчого судді відбувся через 12 років після постановлення судового рішення та через 9,5 років після попереднього обшуку.

Суддя може бути тимчасово відсторонений від здійснення правосуддя на строк не більше двох місяців у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника в порядку, встановленому законом. Рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя ухвалюється Вищою радою правосуддя.

20.01.2025 заступником Генерального прокурора подано до Вищої ради правосуддя клопотання від 18.01.2025 про тимчасове відсторонення судді Господарського суду міста Києва Івченка А.М. від здійснення правосуддя та подання від 18.01.2025 про надання згоди на утримання під вартою судді Івченка А.М.

Суддя ж Івченко А.М., в свою чергу, 21.01.2025 звернувся до Вищої ради правосуддя та Офісу Генерального прокурора з повідомленням про втручання в його діяльність зі здійснення правосуддя.

Відповідно до частини першої статті 49 Закону України "Про судоустрій і статус суддів", частини першої статті 58 Закону України "Про Вищу раду правосуддя" без згоди Вищої ради правосуддя суддю не може бути затримано або утримувано під вартою чи арештом до винесення обвинувального вироку судом, за винятком затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину.

Згідно з пунктом 1 частини першої статті 62 Закону України "Про Вищу раду правосуддя" суддю може бути тимчасово відсторонено від здійснення правосуддя за рішенням Вищої ради правосуддя: у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. про звернення судді Господарського суду міста Києва Івченка А.М. з повідомленням про втручання в його діяльність та вжиття заходів щодо забезпечення незалежності судді та авторитету правосуддя, а також звернення зборів суддів Господарського суду міста Києва від 20.01.2025 щодо забезпечення правового захисту судді та звернення до уповноважених органів щодо здійснення всіх передбачених законом заходів для належного розгляду та розслідування, відповідно до статті 126, 129 Конституції України, статей 6, 48, частини восьмої статті 133, Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16.09.2010 (з подальшими змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а :

1. Визнати дії, пов'язані з обшуками в приміщеннях Господарського суду міста Києва та за місцем проживання судді Івченка Анатолія Миколайовича без ухвали слідчого судді такими, що містять ознаки втручання в діяльність судді щодо здійснення правосуддя та загрожують суддівській незалежності.

2. Звернутися до Генерального прокурора із закликом ініціювати перевірку фактів можливих порушень норм Кримінального процесуального кодексу України під час досудового розслідування у кримінальному провадженні №6202300000000707 та забезпечити інформування Ради суддів України про результати проведеної перевірки у двомісячний строк.

3. Звернути увагу уповноважених органів державної влади на необхідність дотримання конституційних гарантій незалежності суддів, неприпустимості незаконного впливу, тиску або втручання в їхню діяльність.

4. Закликати органи державної влади, включно з Державним бюро розслідувань та Офісом Генерального прокурора, суворо дотримуватися принципів верховенства права та гарантій незалежності судової влади під час досудового розслідування кримінальних проваджень.

5. Направити це рішення до Вищої ради правосуддя для розгляду в межах повноважень з метою забезпечення незалежності судової влади та дотримання принципу законності у кримінальному провадженні.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч